

LBRIS

We know
books

Henriette Yvonne Stahl
MAREA BUCURIE

Editura Hoffman

Capitolul I

O bătaie în ușă. Petre Cristian tresări. Deschise ușa. În prag sta înaltă, nemișcată, Tereza. Îi privea cu ochii ei de foc negru, sumbri și grei. Fața îi era palidă, dar părea liniștită. Nu spunea nimic: aștepta. Petre Cristian se dădu la o parte și-i făcu loc să intre în odaie. Tereza intră. Pasul ei atât de armonios și mlădios era acum șovăitor. Foarte elegantă, apariția ei contrasta cu odaia banală – una din acele odăi ieftine, închiriate gata mobilată – banală și în dezordine: cești de ceai murdare, scrumiere pline de mucuri, haine răvășite pe scaune...

Tereza intră și se așeză pe marginea patului, fără să spună nimic. Abia acum Cristian își putu da seama că, într-adevăr, Tereza era neobișnuit de palidă.

„Oare de ce o fi atât de palidă? Nu e întâia oară că se întoarce la mine după ce se desparte de un amant...”

Într-adevăr, se împlineau două luni de când Tereza, soția lui, plecase, lăsând pe masă un bilet – așa cum ar fi făcut dacă s-ar fi dus până la croitoreasă sau la o prietenă – că pleacă definitiv, ca să-și refacă viața.

Mai plecase în același fel și acum doi ani, și, tot așa, după patru-cinci luni, se întorsese. O făcuse simplu, ca o regină care se reîntoarce la reședința principală după o scurtă călătorie la un castel din provincie.

Acum părea tristă. Petre Cristian o privi cercetător. Nu simțea împotriva ei niciun resentiment. O găsea mai

frumoasă, mai patetică, mai stranie ca oricând. Părul ei de un negru desăvârșit era așezat ca o coroană grea împletită din cozi.

Tereza se ridică încet, cu oboseală, și începu să așeze și să curețe masa, să pregătească tot ce trebuia pentru ceai. Puse două cești, ca de obicei: pentru ea și Cristian.

Cristian era mulțumit că reîntoarcerea Terezei se făcuse fără scene patetice, fără chin. Acum, viața lor de toate zilele va reîncepe. Aceeași apăsare care dura de zece ani, aceeași neînțelegere liniștită... Desigur că, după un timp mai scurt sau mai lung, Tereza va încerca să scape de mizerie și nesiguranță – viața lor de exilați.

Femeia aceasta mlădioasă ca un șarpe, cu ochii de foc adânc, îl torturase cu desăvârșita ei inconștiență. Asta încă de la început. Niciodată nu înțelesese nici cea mai umilă fărâmă din sufletul lui, niciodată nu bănuise, nici nu încercase să bănuiască ce se petrece în sufletul lui, sau dacă măcar are suflet, el care, dintru început, dorise o contopire a vieții lor, a ființelor lor. Îl tratase ca pe un obiect, ca pe orice obiect din casă. Niciodată privirea ei nu se așezase asupra lui, orice ar fi făcut, orice sacrificiu ar fi adus. Nici măcar nu-l disprețuia: era un sclav. Primise să se mărite cu Cristian cu nepăsare, ca și cum n-ar fi fost vorba de ei, ci de lucruri întâmplare altora. Desigur că niciodată nu se întrebese dacă Cristian suferise sau nu din pricina ei, și niciodată Cristian nu avusese puterea să-i spună ce gândește. Ajunsese foarte devreme la concluzia că acest lucru ar fi inutil.

Tereza nu era în stare de vreun sacrificiu oricât de mărunț, și nu din răutate, ci dintr-o ciudată opacitate, care o izola cu totul de oameni, întărindu-i în același timp personalitatea, delimitându-i-o astfel perfect.

Petre Cristian își aminti că, într-o vreme, Tereza întrebuița un parfum atât de pregnant, atât de violent, încât o rugase insistent să-l schimbe, căci îi dădea dureri de cap. Nu izbutise s-o înduplece. Niciun argument nu ajungea până la ea. Când asculta, avea o privire goală, și continua să se parfumeze cu același parfum cu cea mai deplină liniște. Într-o zi, enervat, Cristian voise să azvârle sticla pe geam. Tereza prinsese sticla din zbor, dopul căzu și tot parfumul se risipi pe divan. Parfumul deveni atât de violent, încât Cristian își dădu seama cu groază că-i va fi imposibil să-l scoată din încăpere. Și, nemaiavând nicio putere de împotrivire, se învăță cu parfumul care pătrunsese în perdele, în cufere, în rufe, în perne, în saltele... Acum când Tereza intrase în odaie, recunoscuse același parfum... Toate acestea nu constituiau pentru Tereza o victorie: puteai crede că nu observă nimic. Avea un aer uimit când i se cerea ceva, de somnambul deșteptat din somn. Singurele momente când părea că s-ar trezi din inconștiență erau clipele când cânta. Glasul ei de contra-alto, sălbatic și amplu, desfășura înălțări superbe de imense doruri neîmplinite. Privirea Terezei se aprindea atunci cu o intensitate înfricoșătoare. Era într-adevăr o forță a naturii care se dezlănțuia. Glasul părea că izbucnește din corpul ei întreg, ca dintr-un izvor misterios. Dinții, șirag de un alb uimitor, întregreau viziunea de o forță subtilă și de triste nostalgii. Dar Cristian își dădea bine seama că, în loc de trezire, cântul nu făcea altceva decât s-o ducă pe Tereza într-altă lume. O lume inaccesibilă și mai îndepărtată de realitatea zilnică, decât chiar însăși obișnuita ei inconștiență.

Acum, Cristian o privea cum se mișcă prin odaie, așezând totul...

„Căci, la urma urmei, se întoarce de la amantul ei și eu sunt soțul! E a doua oară. Oare, își închipuie că va putea să plece și apoi reveni la infinit, și că eu nu sunt făcut decât pentru a ierta mereu? Nu-și dă seama că nu există iertare, și că numai și numai mila mă face s-o primesc în casă? Știu că n-are pe nimeni în lume, știu că e ca un câine gonit și mai știu că n-aș avea puterea să mă supăr pe ea, din milă și numai din milă. Toată viața mi-a fost milă de ea, de ea care m-a chinuit atâta... Dar cum să-i explic ce simt? N-ar înțelege...”

Petre Cristian își aminti și plecarea lor din țară. Punct dramatic și crucial al vieții lui. O putea oare învinui pe Tereza de faptul că el nu avusese puterea să i se opună și că, cedând insistențelor, lacrimilor, rugămintilor, panicii, implorărilor ei, își schilodise fundamental viața? Poți învinui pe altul de slăbiciunea ta, chiar dacă slăbiciunea este mila?

Transpirația umezi fruntea lui Petre Cristian la amintirea scenelor de atunci. Își părăsise patria, poate tocmai când ar fi fost necesar, cu orice risc, să rămână acolo. Au fost oameni care au murit eroic pe câmpul de luptă pentru patrie. El dezertase ca să-i fie soției lui și lui mai ușor. Tereza îl convinsese că trebuie să le fie ușor. Atunci, ca să-i faciliteze o stare de spirit tolerabilă – argumente-narcoză pentru a-și adormi remușcărilor – își spusese că „pleacă provizoriu” până se mai liniștesc lucrurile; își mai spusese că el nu „militase” niciodată politic, că fusese întotdeauna neutru, că deci el, ca „artist”, nu este necesar să fie „implicat”...

Pedeapsa fusese cruntă: suferise ca transfug mai mult decât ar fi crezut în ceva și ar fi luptat. Cunoscuse dezastrul inutilității, pedeapsa inutilității, până în rădăcinile vitale ale ființei lui.

Câteodată, dorul de țară îl durea atât de tare de i se părea că are țipăt în inimă; i se părea că și-a lăsat acolo copilul bolnav, orfan, părăsit, care are nevoie de el. Copilul acela era patria lui. Patria devenise copilul părăsit...

Cristian își dădea seama că, decât viața pe care o trăia acum, despărțirea lui de Tereza ar fi fost ceva mai simplu, mai firesc, și s-ar fi petrecut foarte repede după căsătoria lor: dar împrejurările exterioare, fuga lor din țară, apoi viața de transfugi, mizeria cu obsedanta căutare de mâncare, de lucru, și goana dintr-o țară într-alta, făcuse ca legătura lor să devină mai necesară decât era firesc. Tereza și Petre Cristian ajunseseră să cunoască acea legătură mai grozavă și mai profundă decât oricare alta: obișnuința. Și acum o vedea mișcându-se prin odaie și i se părea firesc, i se părea natural că Tereza se întorsese la el, după ce nu se mai învoise cu amantul ei. Prezența ei i se părea un lucru natural.

Acum, totuși, ar fi putut jura că era ceva schimbat la Tereza. Avea în mișcări o resemnare, o liniște duioasă și atentă, o supunere nouă. Așeza masa, punea ceaiul în cești cu grijă, ca și cum ar fi îndeplinit o datorie sacră, ca și cum ar fi oficiat o taină...

Cristian o privea cu uimire: da, ceva era schimbat. Se hotărî totuși să n-o întrebe nimic, să lase totul să se împlinească de la sine. Poate Tereza dorea o explicație, poate avea ceva de spus, dar lui Cristian îi era groază de scene penibile, de inutilele explicații. Acum o privea cu multă blândețe. Îi făcea plăcere că o vede din nou în casă. Mișcărilor ei armonioase, glasul ei, atmosfera de rafinament pe care o răspândea în jurul ei îl mulțumea. Faptul că nu se înțelegeau ca îndrăgostiți nu i se mai părea important în această clipă. Tereza era legată de el, avea nevoie de el. Un sentiment de

ocrotire față de ea îi umplea sufletul. Era liniștit. Suferise nebănuț de mult numai prima oară când îl părăsise Tereza. Atunci, tot ce-l lega de ea fusese cutremurat și dezrădăcinat. Se rupsesse legătura trupească, se distrusese orice tresărire de gelozie. Acum legătura era parcă mai adâncă, dar de la om la om, nu de la bărbat la femeie. Apoi faptul că știa că aceasta femeie are nevoie de el, că se întoarce la el cu atâta încredere, îl făcea să se simtă mai puțin singur pe lume, decât era în realitate. O iluzie poate, totuși o iluzie care îi umplea viața. Își putuse desluși acest lucru în cele două luni cât lipsise ea, când viața îi fusese și mai grea.

Într-adevăr, viața lor reîncepu din nou fără efort, fiecare îndeplinindu-și rolul de totdeauna. Și totuși, mereu, fără nicio clipă de dezmințire, Cristian observă că ceva era într-adevăr schimbat la Tereza. N-ar fi putut spune din ce reiese acest lucru. Poate din neobișnuita ei supunere și blânda ei atenție. Sau, se putea oare ca numai, pur și simplu, să-și fi dat seama că păcătuisse plecând de la Cristian. Deziluzia despărțirii ei de amant s-o fi umanizat? Sau o înfricoșă altă taină? Îl iubea pe omul acela și el o gonise?

Într-o seară, după masă, la ceai, Tereza păru și mai tulburată. Avea o privire neobișnuită, de copil părăsit pe stradă și rătăcit. Cristian nu se mai putu stăpâni – tăcerea lui i se păru un mijloc de a o chinui – și o întrebă:

— Ce ai, Tereza? Vrei să-mi spui ceva? De ce nu vorbești?

Numaidecât ochii Terezei se măriră și lacrimi începură să-i curgă pe față.

Tereza nu plângea ca celelalte femei. Părea că nu-și da seama că plânge. Niciodată nu-și ștergea ochii, lacrimile ei curgeau ușor și din belșug. Niciodată nu hohotea și fața

îi rămânea tot atât de liniștită. Putea plânge așa ceasuri întregi, și mai târziu suspina atât de sfâșietor, încât în clipa aceea Cristian ar fi cedat și ar fi admis orice, ca s-o vadă liniștită. Acum, că plângea, înțelese cu groază că va urma o astfel de scenă. Tereza îl privea țintă, dar părea că nu-l vede. Lacrimile curgeau.

Cristian îi cuprinse mâna cu spaimă:

— Ce s-a întâmplat?

O clipă Tereza rămase fără glas și cu privirea rătăcită. Cristian o lăsă să se reculeagă. În privirile ei, în gesturile ei, Cristian întrezări iarăși forma aceea de demență ciudată, liniștită și totală inconștientă care-l speria.

După câteva clipe, Tereza îi spuse în șoaptă, privindu-l drept în față:

— M-am căsătorit...

Avea pupilele mărite ca ale unui om înspăimântat de ce vede.

La început, Cristian nu înțelese despre ce e vorba. Întrebă simplu și blând, cum se vorbește nebunilor:

— Cum te-ai căsătorit? Suntem căsătoriți.

— Nu, nu despre noi e vorba. M-am căsătorit cu altcineva...

— Dar ești căsătorită cu mine...

— Tocmai asta spun și eu, nu înțelegi?

Dar Cristian nu înțelegea încă.

— Și te-ai căsătorit și cu altcineva?

— Da...

— Dar nu se poate, nu se poate! Vino-ți în fire, doar nu ești nebună! strigă deodată Cristian, cuprins de o panică nestăpânită și de o revoltă sălbatică.

Tereza rămase tot atât de nemișcată. Cristian se liniști brusc. O mai întrebă o dată, răspicat:

— E adevărat că te-ai căsătorit cu altul... cu altcineva?

— E adevărat.

— Îți dai seama ce-ai comis?

— Da.

— Ești bigamă. Auzi: bigamă!

Cuvântul din urmă, Cristian îl strigă iarăși tare, scos din fire. Tereza privi speriată în jurul ei, ca și cum s-ar fi temut, mai ales, să nu fie auzit de cineva. Lacrimile îi curgeau pe obraji tot atât de îmbelșugat. Nici nu-i înroșeau ochii. Privirea însă îi era înfricoșătoare.

— Pentru ce ai făcut așa ceva?

Glasul lui Cristian se făcuse, fără voia lui, șoptă.

Tereza spuse:

— Nu se putea altfel. Ca să judeci, trebuie să știi tot... tot. Și adăugă încet: Cred că sunt însărcinată...

Glasul îi era atât de firav și privirea atât de umilă, încât Cristian înțelese numaidecât că Tereza minte, că mai ales pe celălalt bărbat îl mințise, îl convinsese că este însărcinată, dar că lui, Cristian, nu îndrăznește să-i afirme acest lucru cu prea multă vehemență. Simțea desigur că nu e nevoie ca și Cristian să creadă această minciună, care, cu celălalt, fusese hotărâtoare.

— Și, totuși, nu poate merge așa! E imposibil, murmură Cristian parcă mai mult ca să se convingă pe sine. Oricât de tolerant aș fi, oricât de gata să te iert, oricât de desprins de prejudecăți... Bigamia e un lucru grav. E ceva intolerabil. Nu pot primi...

— Nu știe nimeni nimic. Numai tu și cu mine.

Tereza nu-l privea. Vorbea ca și cum ar fi fost singură în odaie, ca în vis.

— Nu, nu, nu. Trebuie găsită altă soluție. Nu se poate așa. Nu se poate. Nu se poate!

O revoltă mare îl cuprinsese, revoltă și spaimă. Nu avea timp să gândească, dar își dădea seama cât e de primejdios.

Tereza șoptea încă:

— Crezi că nu m-am gândit la toate? Crezi că nu am avut nopți de insomnie, zile de groază? Dar nu pot ieși din impas în niciun chip...

— Atunci?

— Atunci...

Tereza făcu o pauză mare, tăcu timp îndelungat, apoi șopti:

— Atunci, ori primești să taci, ori mă omor. Ai de ales. Nu există altă soluție, nicio ieșire. Nici nu va fi prea greu. Sunt absolut hotărâtă să termin într-un fel sau altul. Viața e atât de insuportabilă pentru mine, încât îmi va fi ușor să mă omor.

— Nu-ți dai seama că purtarea ta e îngrozitoare, că e monstruoasă? E un șantaj: ceri în schimbul vieții tale să primesc de bună voie să fiu ca înmormântat de viu...

— Totuși, n-am vrut să fac acest gest, cel din urmă, fără să-ți spun. Faptul că nu știe nimeni, nimeni pe lume... am crezut... Dar nu face nimic. Îți spun, n-o să fie prea greu. Sunt atât de obosită... A, dac-ai ști cât sunt de obosită... Am obosit... am obosit... am obosit...

Cristian începu să se plimbe prin odaie. De câte ori se întorcea, o zărea pe Tereza în același loc, nemișcată. Lacrimile îi curgeau cu o regularitate de izvor. Părea împietrită. Și, totuși, o mare durere, o mare dezolare se desprindea din ființa ei. Atunci, Cristian înțelese că, de fapt, această femeie suferise mult, mai mult ca el, de tot ce se întâmplase, de toată viața lor vagabondă de transfugi. Pentru această femeie, faptul că nu mai avea cămin, casă,

familie, și nicio siguranță pentru ziua de mâine, împlinise o dramă desăvârșită, pe care nicio ametje n-ar fi putut-o atenua sau răscumpăra. Cristian se simți el vinovat. Iertările lui comode nu fuseseră ceea ce ar fi trebuit să-i dea ca s-o liniștească. Probabil înțelesese că o iartă din milă, că n-o mai iubește. Plecărilor ei nu fuseseră decât încercări disperate de a-și crea un cămin...

O milă nețărnută îl cuprinse pe Cristian, acum când își dădu seama că e prea târziu. Din nou mila îl stăpâni. O milă atât de acută, încât știa că ar fi făcut orice ca s-o ajute pe Tereza. Orice sacrificiu, dar s-o ajute, să răscumpere... Își da seama că mila lui nu era creatoare de viață, nu salva nimic, era slăbiciune. Trebuia s-o refuze și să-și ia responsabilitatea vieții lor schiloade. Să ducă, împreună, până la sfârșit pedeapsa. Cu alte cuvinte: consecința caracterului lor. Își simți gândul strâns de emoție, ca și cum, în clipa aceea, s-ar fi materializat în fața lui, izbitoare, strigătoare, nu numai durerea acestei femei, ci a tuturor femeilor, cu toată slăbiciunea lor, cu toată patetica lor nevoie de a fi ajutate, susținute. Un sentiment de cavalerm, de nevoie de a lua asupra-și toate responsabilitățile, i se înălța în suflet, fierbinte și eroic. Era ca și cum ar fi găsit-o sub dărâmături, înăbușindu-se, și s-ar fi repezit mai întâi s-o salveze și abia apoi să judece cum și de ce a salvat-o, și pentru ce se află acolo.

Se apropie de ea:

— Tereza... Nu trebuie să te zbuiciumi atât. Poate că vom putea ieși din încurcătura asta...

Privirea Terezei, în clipa aceasta, răscumpără tot ceea ce suferise ani și ani lângă ea: o privire de animal

recunoscător, de animal îndelung bătut, chinuit și salvat acum pe neașteptate de la moarte. Din nou, Cristian simți fiorul remușcărilor întârziate și nevoia de a se sacrifica. Da, da, poate el fusese de vină de toată neînțelegerea lor... de toate păcatele Terezei.

O întrebă:

— Ce știe despre noi?

— Că suntem... divorțați demult... că mă ajuți ca un frate...

— V-ați căsătorit demult?

— De o lună.

— Știe că ești aici?

— Da. Am spus că vin să iau niște lucruri... Acte.

Și, deodată, patetic, strângându-i mâinile între-ale ei, Tereza imploră:

— Să nu mă lași! Să nu mă lași! Am să-ți explic. Ai să-nțelegi... Nu se putea altfel. Sunt catolici toți, toată familia. Foarte cinștiți. Bigoți... Dacă nu mă căsătoream acum cu el, poate că nu se mai putea niciodată. A crezut... cred... c-am rămas însărcinată. I-am spus. Am hotărât să ne căsătorim. Dacă-i spuneam adevărul despre tine, că sunt căsătorită... n-ar fi vrut cu niciun chip. Ar fi luat copilul, poate... Noi suntem dintr-o lume de artiști, boemi, ei sunt... burgezi. Înțelegi ce-am simțit când m-am gândit c-o să trebuiască să vin la tine cu... copilul?

Din nou apăruse copilul. La un moment dat, nici Cristian nu mai știa dacă acest copil este sau nu o născocire. Dacă într-adevăr Tereza e însărcinată? Poate că și în clipa asta Tereza credea în acest copil de care avea atâta nevoie ca să fie iertată.